

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.25 (3193) ●

● ЧАЦВЕР, 8 ЛІПЕНЯ, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Сонечны чалавек з Новасібірска
Стар. 2

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Высокай музыкі зямныя карані
Настаўнік Фрыдэрыка Шапэна жыву на Зэльвеншчыне, у сапегаўскай рэзідэнцыі ў Дзярэчыне Стар. 4

ВЕКАПОМНАЕ

І вечнай будзе памяць...

Храм-помнік у Мінску стане ўвасабленнем памяці і смутку беларусаў па ўсіх, хто загінуў і бязвінна забіты. Пра гэта гаварыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, выступаючы на цырымоніі пахавання астанкаў невядомых воінаў у крыпце Храма-помніка ў гонар Усіх Святых.

Іван Іванаў

Вечар. Па залатых купалах беласнежнага храма, непадалёк ад праспекта Незалежнасці, яшчэ гуляюць апошнія прамяні сонца. І таму ён здалёк — нібы вялізная (74 метры!) свечка. Сімвал памяці, сімвал малітвы. Тысячы людзей сабраліся на цырымонію ля храма, а жыццё вакол быццам спынілася. Пра трагічнае мінулае нагадвалі бронетранспарцёры, якія набліжались да храма, саркафагі на іх, ганаровая воінская варта...

Увесь гістарычны шлях чалавечтва разбіты чорнымі палосамі войнаў. І ў любую пару такіх патрасенняў масава гінулі людзі. Тэрыторыя ў сэрцы Еўропы не раз становілася месцам, дзе з войнамі вырашаліся спрэчкі, лілася кроў невінаватых. Векапомнымі вяхамі на шляху народа можна лічыць і шэсць сімвалічных знакаў на дзвярах крыпты, памяшкання пад алтаром Храма-помніка: **Грунвальд. Смаргонь. Салаўкі. Хатынь. Трасцянец. Чарнобыль.**

Гісторыя “Храма-помніка ў гонар Усіх Святых і ў памяць пра бязвінна забітых у Айчыне нашай”

пачалася ў чэрвені 1991-га: тады Беларусь упершыню наведваў Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Аляксій II. Ён і пазначыў тэма хвалі бедстваў, якія спасцігалі Беларусь. І ёсць, як лічаць вернікі, адзіны шлях увекавечыць памяць пра шматлікія ахвяры, і адна вечна жывая форма іх памінання: малітва.

Між іншым, Храм-помнік у гонар Усіх Святых будзеца пад патранатам Прэзідэнта, у тым ліку і за бюджэтныя сродкі.

А палове дзiesiąтай, калі ўжо цямнела, заігралі фанфары. Над саркафагамі з астанкамі воінаў Айчыннай вайны 1812 года, Першай Сусветнай вайны і Вялікай Айчыннай вайны 1941-1945 гадоў прамаўляў урачыстае Слова Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі. Ён жа прачытаў малітвы над спачылымі, іх астанкі акрапіў святой вадой. Згадвалася, што астанкі знайшлі байцы пошукавага батальёна ў розных месцах краіны. Гэта пахаванне з часоў нашэсця Напалеона поблізу вёскі Астроўна на Віцебшчыне, пахаванне 1915 года каля Рацічаў на Гродзеншчыне. А невядомы салдат Чырвонай

арміі загінуў у лістападзе 43-га пад Лоевам, на Гомельшчыне.

Загулі вялікія храмавыя званы, салдаты з роты ганаровай варты перанеслі ўрны з прахам у крыпту Храма-помніка. Дарэчы, каб як мага больш людзей сталі сведкамі падзеі, яе саўдзельнікамі, ішла прамая трансляцыя цырымоніі па тэлеканалах краіны і на вялікіх экранах па абодва бакі ад Храма-помніка.

У цэнтры крыпты Аляксандр Лукашэнка і мітрапаліт Філарэт запалілі Нязгасную лампаду, а на цэнтральнай лесвіцы загарэліся тры тысячы свечак... Звяртаючыся да прысутных, Прэзідэнт Беларусі адзначыў, што Храм-помнік заклікае стаць знакам памкнення да грамадзянскага міру і згоды, паразумення і прымірэння. “Думаю, ён ператворыцца ў агульнанацыянальны мемарыял, куды людзі будуць прыходзіць, каб асэнсоўваць быццё, маліцца за сваіх блізкіх і Айчыну, здабываць душэўную раўнавагу, — сказаў Прэзідэнт. — Не выпадкова храм узведзены ў гонар Усіх Святых. Мы верым, што іх нябеснае заступніцтва будзе ахоўваць Беларусь ад бед і насланняў”.

На цырымоніі ля Храма-помніка ўшаноўвалі памяць невядомых воінаў

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Дарога з двухбаковым рухам

“Вечам дыяспары” называюць Кансультатывы савет кіраўнікоў грамадскіх арганізацый суайчыннікаў, якія пражываюць за мяжой. У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі прайшло яго першае пасяджэнне. Цяпер у веча ўваходзіць дваццаць вядомых людзей з беларускай дыяспары ў Расіі, Літве, Латвіі, Польшчы, Малдове, Эстоніі. Дзверы савета адкрыты для лідараў іншых беларускіх суполак з розных краін.

Іван Ждановіч

— Мы спадзяемся, што Кансультатывы савет не будзе закрытым, скаваным як па колькасці ўдзельнікаў, так і па геаграфіі краін, якія яны будуць прадстаўляць, — адразу падкрэсліў, вітаючы землякоў у Авальнай зале бібліятэкі, міністр культуры Беларусі Павел Латушка. — Для нас вельмі важна, каб склад гэтага савета пашыраўся.

Гасцей сустракалі пры ўваходзе ў залу беларускай песняй

артысты гурта “Церніца”, на пасяджэнне прыйшлі прадстаўнікі міністэрстваў замежных спраў, інфармацыі, адукацыі — па родзе службы яны найчасцей кантактуюць з беларусамі замежжа. Дарэчы, па ходзе сустрэчы госці пажадалі надалей запрашаць да гутарак і прадстаўнікоў Саўміна. “Мы маем намер вырашаць тут і пытанні пашырэння гандлёва-эканамічных сувязяў,” — абгрунтавала прапанову адна з удзельніц.

Такім чынам, намеры ў членаў

савета сур’ёзныя. Планы вялікія. І хоць Кансультатывы савет яшчэ “намацае” месцы прыкладання сваіх сіл, ды, па ўсім бачна, не абмяжуецца ён разглядам толькі пытанняў культурна-асветніцкай работы дыяспары. Спачатку ён ствараўся пад эгідай Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў. Па ходзе справы ж аказалася: менавіта культурныя пытанні ў рабоце з дыяспарай, бадай што, прыярытэтныя. Такім чынам, сёння “веча дыяспары” ўзначальвае Павел Латушка, а

Упаўнаважаны — Леанід Гуляка — намеснік старшыні.

На пачатку пасяджэння міністр культуры, зрабіўшы агляд таго, што робіцца цяпер дзяржавай па розных напрамках на карысць беларускай культуры, паставіў пытанне: якія кірункі ведамства можа прапанаваць для супрацоўніцтва з беларусамі замежжа? І далей акрэсліў свае меркаванні. З іх вынікала: міністэрства гатова працаваць сумесна як з грамадскімі арганізацыямі, так і з канкрэтнымі асобамі. Гэта можа

быць як прадстаўленне нашай культуры за межамі краіны, так і прэзентацыя дасягненняў беларусаў замежжа на Бацькаўшчыне. Прыярытэт — “максімальна магчымае шырокае прадстаўленне беларускай культуры за мяжой, як арганічнай часткі еўрапейскай, сусветнай культуры”. “Мы разглядаем вас, гэта значыць беларускія суполі і дзеячы беларускага замежжа, як партнёраў у прадстаўленні беларускай культуры ў краінах пражывання,” — удакладніў П.Латушка. → **Стар. 2**

Дарога з двухбаковым рухам

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

Адным з важных пытанняў на парадку дня савета было абмеркаванне Плана мерапрыемстваў па рэалізацыі крытычных заўваг, якія выказалі ўдзельнікі Пятага з'езда беларусаў свету — ён прайшоў летась. “Гэты дакумент створыць сістэму вырашэння дзяржаўнымі ўстановамі тых пытанняў, які ставяць беларускія суполкі замежжа, — лічыць П.Латушка. — Прадугледжана і працоўка ўрадавай праграмы супрацоўніцтва з беларусамі свету”. Дарэчы, адна падобная праграма, пад назвай “Беларусы ў Польшчы”, ужо эфектыўна дзейнічае.

А яшчэ міністэрства ўнесла ва ўрад праект пастановы “Аб утварэнні Інстытута культуры Беларусі”. Прычым адзін з галоўных кірункаў дзейнасці будучага інстытута — прадстаўленне беларускай культуры за мяжой, а таксама дапамога беларусам замежжа. Ужо зацвер-

джаны і праект дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2011-15 гады, паводле якога, як зазначыў міністр, “прадугледжана стварэнне на працягу пяці гадоў пяці культурных цэнтраў Беларусі за мяжой. Яны будуць і для вас месцам, дзе вы зможаце знайсці падтрымку і дапамогу”.

Па-ранейшаму падтрымку за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту будуць атрымліваць замежныя суполкі, якія шчыруюць на ніве беларускай культуры — ім будзе ісці дапамога ў набыцці музінструментаў, апаратуры, відэазапісаў, сцэнічных касцюмаў, метадычных дапаможнікаў... А яшчэ, запэўніў міністр, творчыя калектывы беларускага замежжа больш актыўна будуць запрашацца на рэспубліканскія і міжнародныя фестывалі, — такія, як “Берагіня”, “Вянок дружбы”, “Звіняць цымбалы і гармонік”, на Фестываль нацыянальных культур у Гродне і іншыя.

Абмяркоўвалася на

Атмасфера ў Авальнай зале была рабочая, дыялог — канструктыўны

пасяджэнні і знакавая падзея будучага года: Першы фестываль мастацтваў беларусаў свету. Між іншым, такую задуму гошці ўспрыялі з вялікім энтузіязмам, унеслі слушныя прапановы наконт прыняцця

адбору удзельнікаў, часу і месца правядзення фестываля.

Вельмі зацікаўлена Беларусь і ў тым, каб нашы землі за мяжой спрыялі вяртанню, хай сабе і ў віртуальным выглядзе, нацыянальных гістарычна-

культурных каштоўнасцяў, якія апынуліся за мяжой. “Ваша дапамога тут вельмі патрэбна краіне”, — падкрэсліў П.Латушка.

Пра тое, чаго чакаюць ад работы ў Кансультацыйным саветае яго члены, мы

яшчэ пагаворым пазней. А на заканчэнне гэтых нагатак прывяду меркаванне Сяргея Кандыбовіча, старшыні савета Рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Масквы” (Расія). Ён, як вядома, нядаўна атрымаў за сваю актыўную дзейнасць на карысць Беларусі медаль Францыска Скарыны, які і быў на лацкане яго паджака.

— Мне цікава паглядзець, чым мы, беларусы Расіі, можам быць карыснымі для Радзімы, — падзяліўся думкамі Сяргей Львовіч, былы мінчанін, які займаецца ў Маскве бізнесам. — Бо гэта ж, як я лічу, павінна быць дарога з двухбаковым рухам: мы рухаемся, ідзем насустрач планам Беларусі, а яна — насустрач нам. Што мы можам каштоўнае зрабіць, і што прапануе беларускі ўрад, беларуская дзяржава для беларусаў замежжа? Тут трэба вельмі ўважліва прыгледзецца, чым і дзе мы можам быць карыснымі адзін аднаму ў добрым сэнсе слова.

РАДАВОД

Сонечны чалавек з Новасібірска

Усё добрае, кажуць, на зямлі — ад людзей, усё жывое — ад сонца. І ёсць людзі, быццам сонцы сярод нас: сустрэнеш такога чалавека, глянеш у вочы — стане цёпла ад прыязнай усмешкі. З ліку іх, сонечных, і намеснік старшыні Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра імя Ефрасінні Полацкай з Новасібірска Людміла Шчаслівенка.

Анатоль Кудласевіч

Летась, калі набліжаўся Дзень вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, ідэя зрабіць ветэранам вандроўку на родную зямлю ёй прыйшла як азарэнне. Хацелася падарыць людзям свята! Мора клопатаў было, расказвае: знайсці грошы на пездку, заказаць білеты, арганізаваць усё... Што казаць: і ў Беларускім культурным цэнтры Новасібірска, і ў пасольстве многія не верылі, што такое магчыма. Ветэраны ж, калі іх сабралі на раду, успрынялі навіну цішыняй. А потым усе неяк ажывіліся і, здавалася, памаладзелі. “А што, — падаў голас франтавік-артылерыст Дзмітрый Аляксеевіч Бакураў, — я згодзен. Паеду! Я за Беларусь і Зорку Героя сваю атрымаў”. Ехаць вызвалася і яго жонка: клапаціцца пра здароўе мужа, не адпускала Героя аднаго. Усе загаманілі, доўга не маглі вырашыць: колькі чалавек паедзе, хто канкрэтна заслужыў пездку. Урэшце агульным галасаваннем выбралі Сафію Цімафееўну Домант, ураджэнку Віцебшчыны і партызанку, Ніну Аляксееўну Факанаву, медсястру, якая з мужам генералам Факанавым прайшла з фронтам праз усю Беларусь, Героя Савецкага Саюза Дзмітрыя Аляксеевіча Бакурава разам з яго жонкай. Суправаджала ветэранаў Людміла.

Праводзіць дэлегацыю на

Людміла Шчаслівенка (другая злева) пад час сустрэчы ў Мінску

вакзал прыйшлі многія ветэраны: даваліся парады, нехта прасіў прывезці з Беларусі жменю зямлі, іншы — пакланіцца ад усіх сібіракоў братам-беларусам. І калі цяжкі рушыў, у Людмілы радасна загрымцела сэрца: зноў яна едзе на зямлю бацькоў. Беларусь для яе, сібірачкі — не толькі этнічная радзіма. Адкуль гэта прыцягненне роду, тута па радзіме ў сэрцы чалавека? Цяжка і вытлумачыць... “Той дарагі кучок, дзе родны зарыты пупочак”, кажуць у народзе. А яна ж хоць і нарадзілася ў 1954-м у Сібіры, з маленства адчувае сябе беларускай.

Яшчэ пры Сталыпіне перасяліліся ў Сібір, шукаючы лепшай долі, продкі мужа Людмілы, Аляк-

сандра Сцяпанавіча Лагуценкі. Ён і ўзначаліў у 2002-м Беларуска-асветніцкі цэнтр імя Ефрасінні Полацкай. “І такое ж было супадзенне: стварэнне цэнтра супала са стогадовым юбілеем маёй бабулі! — узгадвае Людміла Іванаўна. — Яна, Марша Венядзіктаўна Шчаслівенка, родам з вёскі Скепя Жлобінскага раёна, перажыла тры вайны... У апошнюю вайну яе цяжка пакалечыла снарадам, але яна выгадавала чатырох сыноў і дачку. Бабуля адыходзіла ў іншы свет у 101 год і сем месяцаў цалкам пры памяці і светлым розуме. Думаю, усё лепшае, што ёсць ува мне, гэтка незласліваць, а таксама ўзнёслае і святочнае стаўленне да жыцця — усё ў спадчыну ад яе, бабулі...”

Бацьку Людмілы было 14 гадоў, калі ён пайшоў у партызаны. Між іншым, у мясцінах яго маленства быў выпадак: байцы Чырвонай Арміі пад камандаваннем Леаніда Пятроўскага, Мікалая Прышчэпы і Якава Факанавы яшчэ ў жніўні 41-га на лініі абароны Жлобін—Стрэшын—Рагачоў перайшлі ў наступленне, адкінулі захопнікаў на дзесяткі кіламетраў, вызвалілі каля дваццаці населеных пунктаў. Такія людзі і сталі прыкладам мужнасці, гераізму для ўсёй сям’і Шчаслівенкаў.

Бацька партызаніў да 44-га. А пасля вызвалення Беларусі быў накіраваны на вучобу ў Гомельскі чыгуначны тэхнікум, закончыў — і ўжо лейтэнантам па размеркаванні трапіў за Урал. Там стварыў сям’ю. Пэўна, Людміле, як старэйшай дачушцы ў сям’і, і перадаўся ад яго ў спадчыну душэўны боль з часу ваенных ліхалеццяў. Ветэран і жыў, і “хварэў” вайной да апошняга дня, а яшчэ — трызіні радзімай, вельмі марыў вярнуцца... Стварыў вялікую бібліятэку, сабраў шмат навуковых, гістарычных кніг, мемуарнай літаратуры ваеннай тэматыкі. І не проста чытаў — ён, як непасрэдны ўдзельнік, вывучаў кожны крок вайны. Прычым яго вельмі абражала, калі гісторыю пачыналі перакручваць.

Пэўна, гэта і ёсць праява генетычнай памяці: тое, што хвалюе бацькоў, пачынае хваляваць і дзяцей? Людміла згадвае, як далучалася да работы ў Беларуска-асветніцкім цэнтры, пачала сама пісаць артыкулы. І аднойчы напісала фразу, якую помніла яшчэ па бацькавай інтанацыі: “Цяжкая артылерыя абстрэльвала нашу вёску”. Рэдактар, прачы-

таўшы, вельмі здзівіўся: “Каму гэта была патрэбна ваша вёска, што яе ажно цяжкай артылерыяй абстрэльвалі?..” Скепіс, аднак, быў там лішнім. Ды і ці мог ён уявіць тую жудасную лінію абароны 41-га года: Жлобін—Стрэшын—Рагачоў? А яна змагла! Яна там не была, аднак ведае вайну з аповедаў бацькі так, што часам ёй здаецца, быццам сама ўсё перажыла...

І вайна працягвае грукацца ў сэрца Людмілы, збівае яго рытмы. “Уяўляеце, гэта невытлумачальныя рэчы... — з хваляваннем падбірае яна словы. — Я не разумею, чаму так адбылося, але аднойчы ў Новасібірску заходзіць жанчына да нас і гаворыць: “Я ўдава генерала Якава Сцяпанавіча Факанавы...” А Якаў Сцяпанавіч — прыклад для майго таты. Цяпер, дарэчы, у Жлобіне імя генерала Факанавы названа вуліца”.

...Імчаў цяжкі. Гаманілі ветэраны, якім пашчасціла яшчэ раз наведаць зямлю, што помніць іх маладымі. Потым была цёплая ўрачыстая сустрэча ў адміністрацыі Заводскага раёна Мінска. Былі юбілейныя медалі ветэранам, кветкі, падарункі... Свята адбылося. І пра яго пісалі ў газетах. Праўда, за ўсім гэтым крыху ўбаку засталася, яна, Людміла Шчаслівенка, добры і сонечны чалавек. І я пішу пра яе, каб аддаць даніну павагі і ёй, дачцэ ветэрана, якая падарыла людзям свята. Якая, несучы ў сабе бацькаву боль вайны, спявае незласліваць, а таксама “ўзнёслае і святочнае стаўленне да жыцця”. Карацей — нясе ў сабе ўсё тое лепшае беларускае, што атрымала, мусіць, як духоўную спадчыну і ад бацькі, і ад мудрай бабулі Маршы...

Добруш, Добрушская старонка – адзін з найцікавейшых куточкаў Гомельшчыны. Горад вядомы, яшчэ як вёска Гомельскага староства Рэчыцкага павета, з 1560 года. Пасля, з сярэдзіны XIX стагоддзя, паселішча было цэнтрам Добрушскай эканоміі, якая аб’ядноўвала 14 навакольных вёсак. А размешчаны Добруш на рэчцы Іпуць. Так светла і тужліва пра яе ў вершы Міхася Башлакова: “Я усклікну, усхліпну над Іпуцю,/ Нібы ў суцёмках восеньскіх птах./ І ў чайне месяц срэбраны выплыве,/ Асвятляючы рэчку і шлях./ І агонь, і кусты прыбярэжныя./ І за поймай шырокай лясы,/ І душу маю высвеціць грэшную,/ Што галосіць на ўсе галасы./ Што ж я плачу? Чаго не хапае мне?/ Вось Айчына мая прада мной – / Далеч светлая, далеч без краю... / Спаланее пытанне слязой...”

Знічкі Айчыны

Алесь Карлюкевіч

Добрушскі край багаты на літаратурныя таленты. У вёсцы Карма ў студзені 1921 года нарадзіўся народны пісьменнік Беларусі Іван Пятровіч Шамякін. У аўтабіяграфічнай кнізе “Карэнні і галіны” славыты раманист згадваў: “Было ў нас яшчэ другое прозвішча — Чарназёмавы. Ніколі не маглі сказаць: “Ідзі пазыч у Шамякіных”, заўсёды гаварылі: “Пазыч у Чарназёмавых”, “Жыве за Чарназёмавымі” і г.д. Ігнат сцвярджаў, што гэта сапраўднае прозвішча нашага роду, Чарназёмамі былі прадзеда. А прозвішча Шамякін нібыта ўзнікла такім чынам. Старэйшы брат майго дзеда Пімен служыў у войску і вярнуўся з арміі з новым прозвішчам, запісаным у казённую паперу. Бацька іх да таго часу памёр, Міна быў непаўналетні, і натуральна, што ўсю сям’ю запісалі на прозвішча Шамякіны. Тлумачэнне трохі наіўнае. Хоць чаго не было ў «государстве Российском»! Для мяне загадкава іншае. У Карме дзесяткі Калініных, Мальцавых, Буравых, Алампеіевых, Атрошчанкаў, Шаўчэнкаў і ніводнага Чарназёмава. І Шамякіных — адна сям’я. Была тады. Цяпер не засталася ніводнай. Ці не быў прадзед мой ці прапрадзед прышэльцам з чарназем’я і Чарназёмавы — мянушка? А ў сапраўднасці ўсё-такі былі Шамякі...”

Угадаў гэты ўспамін яшчэ і таму, каб падкрэсліць, якія загадкі і таямніцы хаваюцца нават у бліжэйшых ад нас пакаленнях. І які ўсё ж шматаблічны і неабсяжны свет чалавечай памяці!..

Нядаўна “Мастацкая літаратура” падаравала цікаўнаму да беларускай літаратуры чытачу кнігу Міколы Кусянкова (нарадзіўся ў Добрушскай вёсцы Перарост 11 снежня 1935 года) “Хмель каля вольхі”. У свой час за дылогію (“Явар з калінаю”, “Арляк і зязюля”) прэміяў быў ушанаваны Дзяржаўнай прэміяй Рэспублікі Беларусь. Новы раман — заканчэнне “сямейнай Гаркушавай сагі”, дакладней — расповед пра ўнука старога Гаркушы, Валянціна, пра барацьбу за ўнука, які ўсё ж, на вялікі жаль, гіне альбо знікае бяследна ў Афганістане. Мікола Ку-

сянкоў — яшчэ і аўтар зборнікаў вершаў “Жывіца”, “Без прывалу”, “Дуброва”, “Чага”.

Родам з Добрушчыны — пісьменнік Леанід Гаўрылін (1935 — 1989), аўтар раманаў “Не магу без цябе”, “Зямля дзяцей нашых”, “Матчына хата”, “Застаюся з табой”. У Добрушскай вёсцы Мікалаеўка нарадзілася прэзідэнт Валянціна Кадзетава (1951). Часта выступае з новымі творами ў часопісах “Мала-

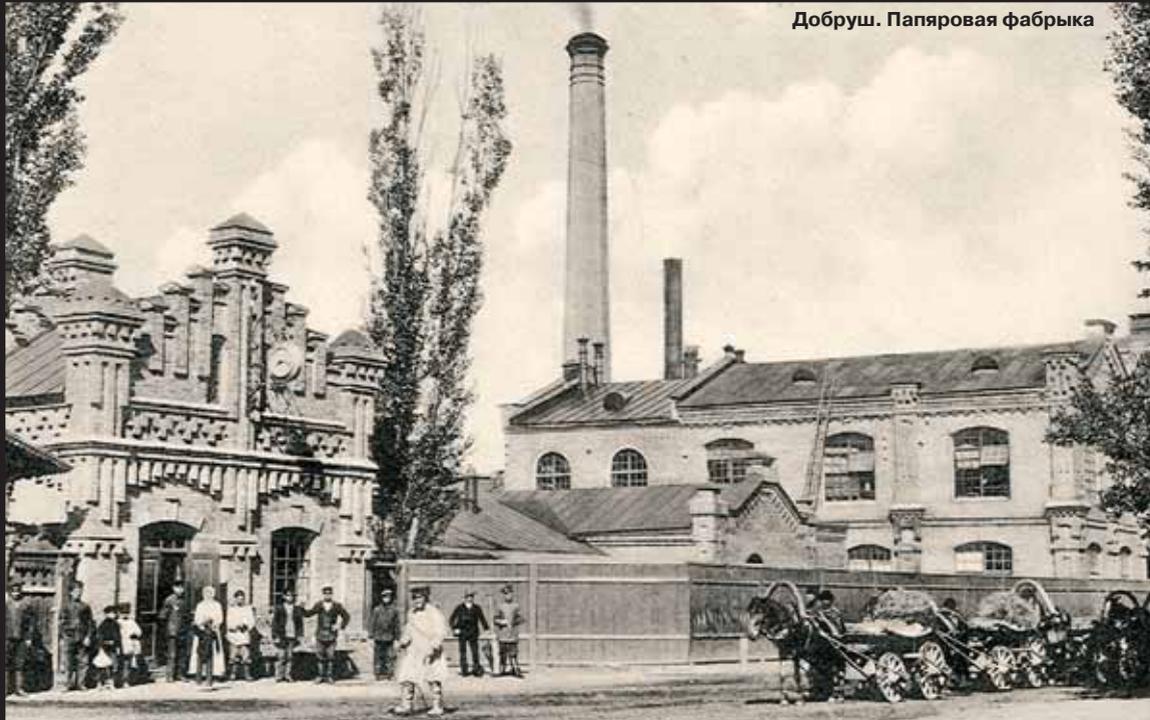
Добруш. Бальніца

досць”, “Польмя”. Пабачылі свет яе кнігі “Ад кахання не паміраюць” і “Ля трох пуцявін”. З вёскі Вылева — паэт Паўлюк Прануза (нарадзіўся ў 1918 годзе). Яшчэ да вайны ён паспеў закончыць Гомельскі педагагічны інстытут імя В. Чкалава. “Па прыступках гадоў/ Я ўзнімуся высока,/ Помню Іпуць, луг росны,/ У цвечце сады./ Вёска Вылева, Добруш/ Былі мне вытокамі,/ Што жывілі мае / Маладыя гады”, — напісаў паэт у 1998 годзе. Менавіта “утульны Добруш, рэчка, луг, стагі” і былі мастацкім рухавіком таленту Паўлюка Пранузы, калі ён ствараў свае першыя вершаваныя зборнікі — “Разгневаная зямля” (1946), “Добрай раніцы” (1951), “Мае зямлякі” (1957), “Калі верыш” (1963), “Родныя мясціны” (1968) і іншыя. У пасляваенныя гады Павел Кузьміч настаўнічаў у Нясвіжы. У 1982 годзе паэт пераехаў у Мінск.

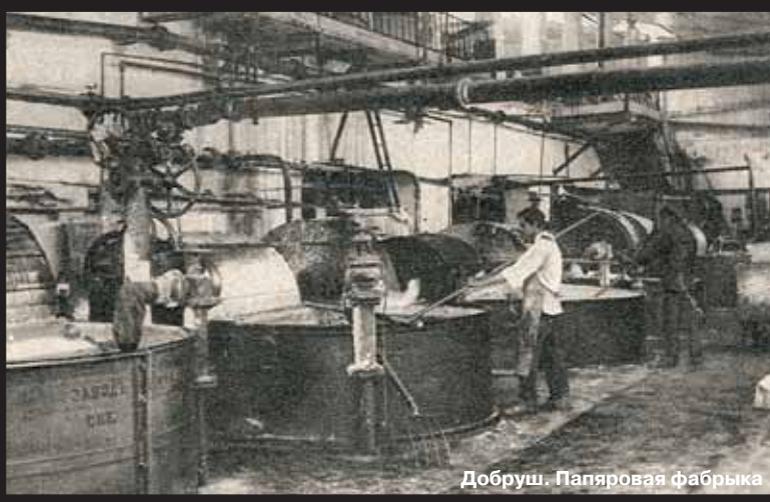
У вёсцы Насовічы нарадзіўся дзіцячы паэт Уладзімір Маісеевіч Шварц (1933), аўтар кніг “Срочный груз”, “Узоры”, “Майская яблоня”, “Скороговорки для Маши и Егорки». З Добрушскім краем звязаны лёсы згаданага ўжо паэта Міхася

Добруш. Галоўная вуліца

Добруш. Папяровая фабрыка

Добруш. Папяровая фабрыка

Добруш. Школа

Башлакова і вядомага ў Беларусі і Расіі пісьменніка Юрыя Фатнева, які цяпер жыве ў Гомелі. “Заўсёды зайдросці людзям, якія жывуць у Добрушы, — піша Юрый Фатнеў. — Гэты гарадок здалёку падрыхтоўвае да сустрэчы з сабою. Высылае наперад дазорныя сосны на раздарожжы дарог, каб ужо адразу ведаў падарожнік: тут яны — гаспадары, тут асабліва атмасфера, тут людзі ў гасцях у прыроды і павінны весці сябе адпаведна”.

Добруш, Добрушчына — і радзіма многіх мастакоў, жывапісцаў, майстроў дэкаратыўна-прыклад-

нога мастацтва. У старажытным паселішчы працуе Добрушскі фарфоравы завод. У 1985 — 1991 гады галоўным мастаком прадпрыемства працавала Людміла Драздова-Гатальская (нарадзілася ў вёсцы Дзям’яні ў 1953 годзе). Асноўныя творы: сервізы і наборы для гарбаты і кавы “Вячоркі”, “Паўлінка”, “Пяшчота”, дэкаратыўныя вазы “Палескія карункі”, “Слуцкія матывы”, наборы “Сузор’е”, “Гарады Беларусі”, “Шляхам Ф. Скарыны”. Творы Людмілы Мікалаеўны знаходзяцца нават у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі.

Гарадскі пасёлак Церахоўка — радзіма жывапісца Аляксея Аляксеевіча Кокцева, кніжнага графіка Антаніны Афанасьеўны Лапіцкай, майстра дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Валянціны Сямёнаўны Крывашэвай (гэта яе габелены ў мінскай гасцініцы “ТурYST” аб’яднаны ў серыю “Архітэктура Беларусі”). Зямлякі Івана Шамякіна па вёсцы Карма — мастакі Акім Міхайлавіч Шаўчэнка (нарадзіўся ў 1902 годзе, вучыўся ў легендарным ВХУТЭМАСе), Аляксандр Іванавіч Шароін (нарадзіўся ў 1954 годзе, вядомасць набыў і цыклам палотнаў “Мой родны край”). Што ж, час ствараць Добрушскі мастацкі музей!.. Тым болей, што ў 2008 годзе ў межах прасторы раённага краязнаўчага музея адкрыта Добрушская карцінная галерэя Уладзіміра Пракапцова. А ён, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, вядомы жывапісец і мастацтвазнаўца, нарадзіўся ў вёсцы Жгунская Буда ў 1953 годзе.

© В поісках утраченногo

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

Тры колеры сяброўства

Традыцыйная сустрэча моладзі Беларусі, Расіі і Украіны праходзіла пад дэвізам "Мы перамаглі разам!" і прысвячалася 65-годдзю Вялікай Перамогі

Максім Яцкевіч

Больш за тысячу юнакоў і дзяўчат з трох братніх краін разам жылі, спаборнічалі, адпачывалі ў палатачным лагеры славянскай моладзі "Сяброўства-2010", непадалёк ад манумента Дружбы на памежжы Гомельскай, Бранскай і Чарнігаўскай абласцей. Традыцыйны маладзёжны форум, ганаровымі ўдзельнікамі якога былі ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, праходзіў у сорак першы раз, сёлета – пад апекай украінцаў.

Праграма жыцця ў лагеры ўключала шырокія культурна-пазнавальныя, спартыўныя, канцэртныя блокі. Прайшлі пасяджэнні круглых сталаў, ваенна-пошукавых клубяў. Працавалі таксама клубы маладой сям'і, ма-

Моладзі з Беларусі, Расіі, Украіны заўсёды добра разам

ладых журналістаў, палітолагаў. А яшчэ быў фест Клуба вясёлых і знаходлівых, конкурсы бодзі-арта, відэасюжэтаў "Лагер! Лагер!

Лагер!" і выбары чароўнай "Славянскай прыгажуні-2010". А 26 чэрвеня, напярэдадні Дня моладзі, жыхары лагера сталі ўдзель-

нікамі шматтысячнага беларуска-расійска-украінскага фесту "Сяброўства-2010" ля манумента Дружбы.

«Месяц Сальеры» ўразіў Прагу

Фёдар Муха

Галоўны прыз XIV Сусветнага фестывалю тэатраў лялек, які праходзіў у Празе, прывезлі дадому артысты Брэсцкага тэатра лялек. Гран-пры яны былі ўдастоены за спектакль «Месяц Сальеры», пастаўлены па матывах вядомай трагедыі Аляксандра Пушкіна.

Праца брастаўчан прызнана лепшай сярод 38 пастановак, паказаных у чэшскай сталіцы творчымі калектывамі з краін Еўропы, Азіі і Амерыкі. Гэта ўжо другая перамога Брэсцкага тэатра лялек у гэтым прэстыжным міжнародным творчым конкурсе. За яго чатырнаццацігадовую гісторыю артысты з горада над Бугам сталі першымі, хто быў пераможцам на конкурсе двойчы. У 2006 годзе там і глядачоў, і членаў журы пакарыў спектакль брастаўчан «Холстомер», створаны па матывах аднайменнай аповесці Льва Талстога.

Напярэдадні трыумфу ў Празе спектакль «Месяц Сальеры» быў паказаны на міжнародных фестывалях у Сербіі і Польшчы, дзе таксама адзначаны спецыяльнымі прызамі. Яны папоўнілі багатую калекцыю міжнародных узнагарод калектыву, які на чале з мастацкім кіраўніком Міхаілам Шавелем за апошняе дзесяцігоддзе дамогся прызнання глядачоў амаль ва ўсіх краінах Еўропы.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Высокай музыкі зямныя карані

Настаўнік Фрыдэрыка Шапэна жыў на Зэльвеншчыне, у сапегаўскай рэзідэнцыі ў Дзярэчыне

Валянцін Шымановіч

Знаўцы музычнага мастацтва даўно прызналі: творчасць вялікага кампазітара мае значны ўплыў і на беларускую культуру. Творы Шапэна некалі гучалі ў беларускіх шляхецкіх сядзібах, яго вытанчаная, шчырая, багатая на эмоцыі, поўная драматызму і прасветленасці музыка кранала

Трыо "Вытокі" іграе музыку Шапэна

чуйныя душы нашых продкаў. І сёння знаходзіць тут шматлікіх прыхільнікаў. "Геній, які завалодаў сэрцамі" – так называецца праграма, створаная да 200-годдзя Ф.Шапэна. Нядаўна яна ў форме канцэрта-лекцыі прэзентавала-

ся ў Дзярэчыным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі. У выкананні трыо "Вытокі" – флейта, фагот, фартэпіяна – гучалі мелодыі не толькі самога Шапэна, але і блізкіх яму па духу творцаў з нашай Айчыны: Міхала Ельскага, Напалеона Орды, Яна Тарасевіча. Стваральнікі праграмы памкнуліся "далучыць" высокую музыку да тых канкрэтных

га кампазітара па раюлю, у 1790-х гадах жыў і служыў на Зэльвеншчыне, пры двары князя Казіміра Сапегі ў Дзярэчыне. Гаварылася і пра сяброўства Шапэна і Напалеона Орды. Да таго ж патрыятычны пафас генія быў сугучны думкам і пачуццям многіх адукаваных беларусаў. Як вядома, нашы продкі разам з палякамі, іншымі народамі Рэчы Паспалітай супольна стваралі сваю культуру, а таксама ўдзельнічалі ў паўстаннях "за нашу і вашу волю". Таму ўшанаванне памяці пра геніяльнага Шапэна, зварот да яго творчасці ў юбілейны год у розных месцах Беларусі не выпадковы. А праграму "Геній, які завалодаў сэрцамі" яе стваральнікі маюць намер паказаць таксама ў Дзярэчыне, Варацэвічах (там нарадзіўся Напалеон Орда) і Пінску.

Варта дадаць, што трыо "Вытокі", якое ўтварылася з асяроддзя вядомага ансамбля салістаў "Класік-Авангард", з поспехам выступала ў многіх канцэртных залах і музеях Беларусі, Германіі, Літвы, Нідэрландаў, Расіі. Летась, да юбілейнага году кампазітара Станіслава Манюшкі музыканты Сяргей Махаў (флейта), Аляксей Фралоў (фагот) і Ірына Аўдзеева (фартэпіяна) падрыхтавалі манапраграму з твораў нашага класіка. Цяпер яны далучаюць слухачоў да творчасці вялікага Шапэна.

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Зверым час...

Беларуская мова багатая і мілагучная. Яна тоіць шмат загадак, разгадаць якія па сілах часам толькі самым упартым і дапытлівым.

Кожны дзень мы пытаемся пра час або адказваем на адпаведнае пытанне. Трэба адзначыць, што ў розных мовах, нават блізкароднасных, такіх, як руская і беларуская, формы выражэння часавых паняццяў не заўсёды аднолькавыя.

Напрыклад, па-беларуску можна сказаць і ў **пяць гадзін**, і **а пятай гадзіне**. Аднак у гэтым выпадку праблем, як правіла, не бывае. Больш складана, калі трэба назваць хвіліны. Такім чынам, варта запомніць, што рускаму **четверть третьего** ў беларускай мове адпавядае спалучэнне **чвэрць або чвэртка на трэцюю**. У выпадку, калі неабходна сказаць пра палову гадзіны, па-беларуску правільна **палавіна ці палова на трэцюю**. А вось пра сярэдзіну дня або ночы кажучь: **апоўдні ці апоўначы, у поўдзень ці ў поўнач**.

Нярэдка нават дасведчаны ў моўных пытаннях чалавек сустракаецца з цяжкасцямі пры перакладзе. Гэта датычыцца як няроднасных, так і блізкароднасных моў. Асаблівыя складанасці выклікаюць устойлівыя спалучэнні, якія мы часам проста калькуем, не правяраўшы, ці ёсць у беларускай мове свой, адметны адпаведнік.

Так, вельмі часта нам давядзецца перакладаць рускае словазлучэнне "друг друга". І якія варыянты толькі не з'яўляюцца! Нават "сябар сябра", аднак не заўсёды ў гэтым ідзе размова пра сяброў.

Неабходна запомніць, што беларускі адпаведнік рускага спалучэння "друг друга" залежыць ад роду назоўнікаў. Калі маем справу з двума словама **мужчынскага роду**, то перакладаць трэба — **адзін аднаго ці адзін другога**. Напрыклад, **"хлопцы нарэшце ўбачылі адзін аднаго"**.

Калі гаворка пра **жанчын** ці аб прадметах **жаночага роду**, то правільна — **адна адну альбо адна другую**. Напрыклад, **"сяброўкі павішавалі адна адну"**.

І, нарэшце, **тонкі нюанс**: калі маем справу з назоўнікамі **ніякага роду або розных родаў (мужчынскі і жаночы, мужчынскі і ніякі і гэтак далей)**, то перакладаць патрэбна — **адно аднаго ці адно другога**. Напрыклад, **"Алена і Андрэй перадалі адно аднаму дакументы"**.